

Cesor b.v.b.a
Nijverheidsstraat 9
1930 Zaventem
BELGIE
Tel. +32 (0) 496 50 23 29

Vertegenwoordigd door:
Michael Debusscher
Zaakvoerder

Vrije Universiteit Brussel

Europees kwalificatiekader Synthese van de antwoorden op 14 vragen over het consultatiedocument

Op vraag van

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Beleidscoördinatie Onderwijs

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

INHOUD

Inleiding.....	3
1. De grondgedachte van een Europees Kwalificatiekader	4
Vraag 1: Zijn de belangrijkste doelstellingen en functies waaraan een EQF moet beantwoorden die welke in het consultatiedocument worden beschreven?.....	4
Vraag 2: Wat is er nodig om ervoor te zorgen dat het EQF in de praktijk werkt (voor individuen, onderwijs- en opleidingssystemen, de arbeidsmarkt)?.....	6
2. De referenties en descriptoren	10
Vraag 4: Omschrijven de niveaudescriptoren in tabel 1 op een voldoende adequate manier de leerresultaten en de voortgang volgens niveaus?	11
Vraag 5: Welke moeten de inhoud en de rol zijn van de ‘ondersteunende en indicatieve informatie’ over onderwijs-, opleidings- en leerstructuren en -input (zie Tabel 2 van het Commissiedocument)?	14
Vraag 6: Hoe kunnen uw nationale en sectorale kwalificaties worden afgestemd op de voorgestelde EQF-niveaus en -descriptoren van leerresultaten?	15
3. Nationale Kwalificatiestructuren	15
Vraag 7: Hoe kan een Nationale Kwalificatiestructuur voor levenslang leren volgens de principes van het EQF in uw land worden ontwikkeld?	15
Vraag 8: Hoe en binnen welke termijn kunnen uw nationale kwalificatiestructuren worden ontwikkeld naar een benadering die op leerresultaten (competenties) is gebaseerd?	16
4. Sectorale kwalificaties (zie o.a. punt 8.3 van het Commissiedocument) ..	17
Vraag 9: In welke mate kan het EQF een katalysator worden voor ontwikkelingen op sectoraal niveau?	17
Vraag 10: Hoe kan het EQF worden gebruikt om een systematischere ontwikkeling van kennis, vaardigheden en competenties op sectoraal niveau na te streven?	17
Vraag 11: Hoe kunnen de hoofdrolspelers op sectoraal niveau bij de ondersteuning van de concrete implementatie van een EQF worden betrokken?.....	18
Vraag 12: Hoe kan de koppeling tussen sectorale ontwikkeling en nationale kwalificaties worden verbeterd?.....	18
5. Wederzijds vertrouwen (zie o.a. punt 6 van het Commissiedocument)	19
Vraag 13: Hoe kan het EQF bijdragen tot het uitbouwen van wederzijds vertrouwen (bijv. gebaseerd op gemeenschappelijke principes voor kwaliteitsborging) tussen hoofdrolspelers die betrokken zijn bij levenslang leren – zowel op Europees, nationaal, sectoraal als lokaal niveau?	19
Vraag 14: Hoe kan het EQF een referentie worden om de kwaliteit van levenslang leren op alle niveaus te verbeteren?	19

Een Europees Kwalificatiekader (EQF) 14 vragen en antwoorden

Inleiding

Het succes van een Europees Kwalificatiekader hangt af van zijn relevantie en van zijn geloofwaardigheid voor onderwijs- en opleidingsinstellingen, werkgevers en beleidsmakers en uiteindelijk voor individuele lerenden. In het bijzonder moeten de hoofdrolspelers ervan overtuigd zijn dat er nood is aan een Europees metakader en dat dit – rechtstreeks en onrechtstreeks- kan bijdragen tot levenslang leren.

Op 21 oktober 2005 heeft de Vlaamse Minister van Werk, Onderwijs en Vorming, Frank Vandenbroucke een aantal organisaties gevraagd hun reactie te geven met betrekking tot het ontwerp van een Europees Kwalificatiekader. Deze consultatie gebeurt op basis van een werkdocument van de Europese Commissie en is in eerste instantie gestructureerd rond de 14 vragen. In wat volgt worden de reacties van de aangeschreven organisaties gebundeld, geordend en gesynthetiseerd.

We zijn daarbij als volgt te werk gegaan. In eerste instantie onderscheiden we een gemiddelde mening op elk van de vragen. We presenteren deze gemiddelde mening aan de hand van kaders. Deze kaders geven dus een mening weer die door een meerderheid van de respondenten wordt gedeeld. Daarnaast vermelden we tevens de belangrijkste nuanceringen of de specifieke meningen en bekommernissen van de organisaties of van een bundeling van organisaties:

- Advies- en overlegorganen: Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), Raad voor Volksontwikkeling en Cultuurspreiding, Jeugdraad, enz.
- Publieke onderwijs-, vormings- en opleidingsverstrekkers
- Onderwijsvakbonden
- SERV - partners: werkgevers en werknemers
- Sectoren (profit)
- Social Profit sector

In totaal werden een honderdtal organisaties en instanties aangeschreven met de vraag een antwoord te formuleren op de vragen.

De organisaties konden hun reacties tot dinsdag 20 december aan de minister bezorgen.

Synthese van de antwoorden

---

1. De grondgedachte van een Europees Kwalificatiekader

De Vlaamse respondenten zijn allen van mening dat het idee van een Europees kwalificatieraamwerk voor levenslang leren op zich een goed en noodzakelijk initiatief is. Als referentie-instrument kan het de werkgevers, werknemers, onderwijs- en opleidingsverstrekkers en burgers inzicht geven in de waarde van kwalificaties die zijn verworven in een andere lidstaat, en op die manier kan het de geografische, sociale, professionele en academische mobiliteit binnen Europa verhogen en de creatie van de open Europese ruimte voor onderwijs en vorming bevorderen.

Vraag 1: Zijn de belangrijkste doelstellingen en functies waaraan een EQF moet beantwoorden die welke in het consultatiedocument worden beschreven?

Volgens de respondenten zijn de belangrijkste doelstellingen en functies waaraan een EQF moet beantwoorden in het consultatiedocument beschreven.

Over het algemeen kunnen volgende doelstellingen ten voordele van een EQF bij de respondenten worden onderscheiden:

1. Eenvormigheid van kwalificaties en de bevordering van de mobiliteit

Dergelijk kader komt tegemoet aan de obstakels die personen nog steeds ondervinden als ze in een andere lidstaat wensen te werken of er een opleiding wensen te volgen of van de ene sector van de arbeidsmarkt naar een andere wensen over te gaan. Ook op onderwijsvlak zal het de mobiliteit verhogen tussen de opleidingssystemen.

In tegenstelling tot de ‘Directive on the Recognition of Professional Qualifications’ opent het Europese kwalificatiekader op zich geen rechten voor toegang tot de arbeidsmarkt of naar de onderwijs- of opleidingsstelsels. Toch kan het een meerwaarde hebben voor werkgevers én werknemers en voor de onderwijs- en opleidingsverstrekkers doordat het een beter inzicht geeft in kwalificaties en de mogelijkheid biedt om ze te vergelijken.

Een Europees kwalificatiekader kan een gemeenschappelijke referentie bieden over verworven kennis, vaardigheden en competenties evenals een gemeenschappelijke referentie voor systemen van kwaliteitsborging.

2. EQF als aanzet voor sectorale en nationale kwalificatiekaders

De ontwikkeling van een Europees kwalificatiekader wordt door tal van organisaties gezien als de ideale en noodzakelijke aanzet om nationale en sectorale kwalificatiekaders te ontwikkelen. De sectoren zijn al langere tijd vragende partij voor dergelijk eenduidig kader. Een Europees kwalificatiekader kan dan als leesraster dienen voor sectorale en nationale kwalificatiekaders en zal de communicatie tussen de verschillende betrokken actoren sterk bevorderen.

Een dergelijke gemeenschappelijke referentie kan als katalysator werken in de afstemming van de procedures en de structuren die momenteel door verschillende organisaties en instanties onafhankelijk van elkaar worden ontwikkeld en uitgewerkt.

3. Erkenning en waardering voor formele en informele competenties

Het Europese kwalificatiekader kan rechtstreeks bijdragen om het informele leren (inz. werkplekleren) en de opleidingen buiten het onderwijssysteem (inz. beroepsopleidingen) nationaal en internationaal te waarderen. Het situeert tevens het formeel onderwijs ten opzichte van opleidingen van andere aanbieders en tegenover het informeel en niet-formeel leren.

Het kan de basis zijn voor wederzijdse erkenning en vergelijking van kwalificaties tussen verschillende sectoren (onderwijs, opleiding, HRM) en tussen de lidstaten, ook al werden deze in verschillende leeromstandigheden bereikt.

Het Europese kwalificatiekader kan, door het herkennen en erkennen van non-formeel en informeel verworven competenties, levenslang en levensbreed leren verder stimuleren.

4. Sociale integratie, uitsluiting en actief burgerschap

De implementering van een EQF kan tegemoet komen aan de vaak problematische aansluiting tussen opleiding(en) en arbeidsmarkt. Het houdt dan ook de hoop in dat dergelijk instrument **aandacht** heeft voor **sociale uitsluiting en integratie**.

Een EQF moet een bijdrage leveren aan het creëren van meer kansen voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving. Daarom dient in een EQF de nodige aandacht uit te gaan naar instapniveaus zodat deze personen gestimuleerd kunnen worden in functie van een levenslang leren.

Een kwalificatiekader en de wijze waarop kwalificaties kunnen verworven worden, moet dus een *democratiserend effect* hebben.

Het EQF zal het mogelijk maken om flexibilisering van het onderwijs ten volle toe te passen zodat een bredere toegang tot het hoger onderwijs mogelijk wordt voor die doelgroepen voor wie tot nog toe de weg naar het hoger onderwijs te ver af lag en te problematisch was. Het EQF zal, breder dan via het Bologna - raamwerk, mogelijkheden bieden om nieuwe doelgroepen vanuit formeel én niet-formeel leren toe te leiden tot het hoger onderwijs.

De uiteindelijke doelstelling moet er ook in bestaan om bij scharniermomenten zoals bij werkloosheid of de behoefte aan een heroriëntering de betrokkene snel en doelgericht (lees arbeidsmarktgericht) bij te scholen.

EQF heeft een toegevoegde waarde omdat het zich richt op de valorisatie van verschillende mogelijke leerwegen, levenslang leren kan stimuleren, een duurzame integratie op de arbeidsmarkt en in de maatschappij kan bewerkstellingen en de accumulatie van verworven competenties kan stimuleren.

Vraag 2: Wat is er nodig om ervoor te zorgen dat het EQF in de praktijk werkt (voor individuen, onderwijs- en opleidingssystemen, de arbeidsmarkt)?

Om ervoor te zorgen dat het EQF in de praktijk werkt, worden door de respondenten een aantal noodzakelijke voorwaarden aangebracht.

1. Duidelijkheid en transparantie

Om de gestelde doelstellingen en functies te realiseren, moet het EQF een toegankelijk en transparant instrument zijn dat in een begrijpelijke taal is opgesteld. Het kan niet de bedoeling zijn dat alleen experts met het Europese kwalificatiekader kunnen werken. Voor de gebruikers is een duidelijke gebruiksaanwijzing nodig. Verschillende organisaties waarschuwen ervoor dat een bureaucratische uitwerking van het kwalificatiekader de mobiliteit zou kunnen afremmen i.p.v. bevorderen.

De duidelijkheid en de transparantie van het EQF wordt door de meeste instellingen gezien als één van de belangrijkste voorwaarden voor het succesrijk invoeren in de praktijk. Wat de doelstellingen van het EQF betreft, hebben de respondenten geen twijfels over de duidelijkheid. Op het vlak van de praktische uitvoering en van de definiëring van de concepten moeten wel nog onduidelijkheden worden weggewerkt.

In het algemeen moeten de betrokken actoren het eens zijn over de *gehanteerde begrippen* en moeten *termen* consequent worden gebruikt. Er moet dus een grondige discussie komen tussen alle betrokken partners over het gehanteerde begrippenkader. Bepaalde definities zijn onvolledig (bv. de definitie van ‘competentie’), andere sluiten onvoldoende aan bij de actuele context van het levenslang en levensbreed leren.

Het huidige consultatiedocument wordt door bijna alle respondenten als te complex aanzien om als duidelijk en toegankelijk leesinstrument te dienen voor elke burger.

Complexiteit leidt tot verschillende interpretaties voor nationale overheden en sectoren. Het moet volgens een aantal respondenten worden ontdean van het ‘onderwijs’-jargon om toegankelijk te worden voor andere betrokken sectoren.

2. Nationale kwalificatiestructuren gebaseerd op leerresultaten

Het EQF zal vooral betekenis krijgen als daarnaast nationale kwalificatiestructuren tot stand komen waarbij resoluut wordt gekozen voor een benadering van kwalificaties gebaseerd op leerresultaten. Zonder nationale kwalificatiestructuren kan het EQF de doelstelling van vergelijkingsinstrument voor zoveel mogelijk kwalificaties niet waar maken.

Om het EQF werkbaar te maken moeten alle onderwijs- en opleidingsactoren alsook de sectorale partners de vertaalslag maken van hun diploma’s, getuigschriften, certificaten, titels, naar de 8 of meer referentieniveaus van de nationale kwalificatiestructuur en zal elk kwalificatiebewijs, certificaat e.d. moeten beschreven worden aan de hand van de descriptoren die op hun beurt verwijzen naar de leerresultaten (kennis, vaardigheden en bredere competenties).

3. Monopoliepositie

Aansluitend bij de vorige becommernis stelt men zich ook vragen over de maatschappelijke waardering van leerresultaten en daaraan gekoppelde competenties die niet of moeilijk in een EQF kunnen worden opgenomen. Een ééngemaakte en verregeande uniformisering van competenties, houdt het risico in dat de eigenheid van bepaalde sectoren verloren gaat. Tevens leidt dit tot de mogelijkheid dat bepaalde instellingen het monopolie verwerven over het toewijzen van kwalificaties.

Vanuit deze optiek kan, bij de invoering van een EQF, een spanningsveld ontstaan tussen enerzijds het reguleren van kwalificaties en anderzijds de autonomie van onderwijsinitiatieven om programma's aan te bieden, in te vullen en te valideren. Er zal dus moeten worden nagedacht over welke instanties bevoegd kunnen zijn om verworven kennis, vaardigheden en competenties te attesteren. Indien ook kennis, vaardigheden en competenties verworven in een niet-formele educatieve setting erkend zouden worden als evenwaardige kwalificaties, dan moeten ook andere instellingen dan het onderwijs betrokken worden bij de toewijzing van kwalificaties.

Een EQF-model veronderstelt een mentaliteitswijziging, nl. dat men zich kan losmaken van **schoolse niveaus of andere opleidingsstructuren**. Een bepaald opleidingstraject kan meerdere kwalificaties voor het individu opleveren (bv. een ondernemersattest en een getuigschrift voor beroepsbekwaamheid). Anderzijds zijn sommige onderwijsniveaus (hoger onderwijs en universiteit - niveaus 6-7-8) reeds ingebakken in het EQF, wat de indruk doet ontstaan dat het EQF een weerspiegeling is van de onderwijsstructuur in de meeste landen, vertrekkende van het lager onderwijs (basiscompetenties) tot en met het doctoraat.

De vrees voor een monopoliepositie wordt ook geuit op het niveau van het onderwijs zelf. Een aantal onderwijsinstellingen vrezen dat het onderwijs steeds meer de speelbal wordt van een internationale besluitvorming met een "economiseren" van het onderwijs als gevolg.

4. Creditaccumulatie en –transfersysteem

Een Europees kwalificatiekader is slechts écht zinvol indien het burgers de mogelijkheid biedt om hun competenties te valoriseren in een andere lidstaat (dan diegene waarin ze een eerdere kwalificatie verworven) op basis van meeneembare credits. Het Europees kwalificatiekader kan zo een reële stimulans zijn voor de mobiliteit.

Een aanvullend creditaccumulatie en –transfersysteem (zoals ECVET en ECTS) is noodzakelijk. Hierbij dient afstemming gezocht te worden tussen de concepten achter deze creditstelsels, resp. leerresultaten en studieomvang.

Om operationeel te zijn, zal men in het EQF en alleszins in de nationale kwalificatiestructuur ook **horizontale en verticale bruggen** moeten bouwen, d.w.z. tussen de niveaus onderling, tussen initiële basisopleidingen en vervolgoopleidingen en de relaties tussen de kwalificaties binnen een niveau. In het voorliggende document voor consultatie, wordt deze doelstelling (horizontale en verticale bruggen) niet tot de ambitie van het EQF gerekend.

Voor het succes van het Europese kwalificatiekader is het cruciaal dat er voortgang wordt gemaakt met de Europese creditsystemen.

In een eerste fase is het uitermate belangrijk dat de werkzaamheden m.b.t. het Europees creditsysteem voor beroepsonderwijs en -opleiding (ECVET) worden gefinaliseerd, in overleg met alle belanghebbenden. Deze werkzaamheden werden recentelijk, redelijk onverwacht, doorkruist door een nieuw Europees voorstel voor een geïntegreerd creditsysteem voor het levenslange leren (ECL), dat de afzonderlijke systemen voor beroepsonderwijs- en beroepsopleiding (ECVET) en voor het hoger onderwijs (ECTS) verenigt. Dit heeft tot onzekerheid geleid over het proces om tot een ECVET te komen. Voor de SERV is de totstandkoming van dit ECVET - stelsel prioritair.

Het verzamelen en overdragen van credits is voor alle respondenten de aangewezen methode om tot een EQF te komen.

Volgens bepaalde sectoren moet, gelet op de snel evoluerende maatschappij, de overdracht en cumulatie van credits in tijd beperkt worden.

5. Communicatie en overleg

Een EQF moet gepaard gaan met een communicatiestrategie toegespitst op de gebruikers van het EQF: de mobiele burger, de onderwijs- en opleidingsverstrekkers, de arbeidsmarktactoren, e.d.

Het ontwikkelen van een Europees en een nationaal kwalificatiekader kan enkel in brede samenspraak met **alle** relevante actoren. Een kwalificatiekader moet van onderuit kunnen groeien, het moet het volledige onderwijs- en opleidingslandschap bevatten. Maar alle hoofdrolspelers – aanbieders van opleidingen, de lerenden (individuele burgers) en sectoren (bedrijven en instellingen) moeten zich in het kader kunnen vinden. Het succes en de werkbaarheid van een EQF is immers afhankelijk van zijn relevantie en geloofwaardigheid voor alle hoofdrolspelers.

Overleg is nodig met alle betrokken partijen inclusief de sociale partners.

6. Concrete uitwerking en tijdsperspectief

Het is noodzakelijk om een Europese agenda en bijhorend tijdpad vast te leggen voor de verdere ontwikkeling van EQF.

In het geheel wordt in het consultatiedocument weinig of geen rekening gehouden met de planlast en werkdruk in de betrokken instellingen. Doordat alle leervormen (zowel formele als informele) in leerbewijzen moet worden gegoten, zal dat heel wat administratieve last met zich meebrengen. Hoe zal daarmee worden omgegaan?

De idee van een EQF is erg interessant maar mag geen dode letter blijven. Er moet concreet werk worden gemaakt van een tijdsperspectief waarin het EQF praktisch vorm krijgt.

De ontwikkeling van een EQF zal hoe dan ook plaatsvinden in een veld waar reeds verschillende initiatieven in het verleden werden aangevat. Het dient dan ook tot aanbeveling om ten volle gebruik te maken van bestaande ontwikkelingen (Bologna - proces, Kopenhagen - proces, ...) en ondersteunende maatregelen als Europass, diploma supplement, ...

Alvorens andere engagementen op zich te nemen moet worden nagegaan of eerder (zoals bijv. de hierboven vermelde) aangegeven verbintenissen in voldoende mate of effectief werden gerealiseerd.

Het concept van wederzijdse erkenning van competenties dient ook in een toekomstperspectief geplaatst te worden. Naast EQF bestaat immers ook het kwalificatiekader voor het hoger onderwijs, de *Richtlijn Betreffende Professionele Kwalificaties*, de ISCED- en SEDOC-niveaus. De Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) is ervan overtuigd dat het in de toekomst noodzakelijk zal zijn om een gemeenschappelijke benadering te realiseren over competentieniveaus die gebaseerd zijn op leerresultaten. Hierdoor zal het mogelijk worden om de positie van de verschillende onderwijssystemen met elkaar te vergelijken. In functie van de toegang tot **professionele kwalificaties** wordt in het Commissiedocument gesteld dat enkel de betrokken Richtlijn bindend is voor de lidstaten. Het creëren van een samenhang tussen deze Richtlijn die enkel geldt voor gereguleerde beroepen en EQF is een aspect waaraan zeker aandacht dient besteed te worden en in de komende jaren gerealiseerd. Bovendien vertrekt deze Richtlijn vanuit een ander referentiekader dan EQF.

Er ontstaat een spanningsveld tussen het vrijwillig implementeren van EQF als referentiekader voor kwalificaties en de Richtlijn betreffende professionele kwalificaties die een bindend referentiekader is voor de lidstaten.

7. Verantwoordelijkheid en kwaliteitsborging

Voor de meeste respondenten is het essentieel dat de finale verantwoordelijkheid voor de koppeling van een kwalificatie aan een kwalificatiestructuur in handen blijft van de publieke autoriteiten binnen de lidstaten.

Het is echter noodzakelijk dat de rol en de verantwoordelijkheden van de verschillende sectoren en betrokken sociale partners ten opzichte van de nationale structuur en het Europees niveau verduidelijkt worden. Vanuit het Commissiedocument ontstaat immers het gevoel dat de door de sectoren uitgereikte kwalificaties rechtstreeks gelinkt worden aan EQF. Een sociale dialoog op Europees en nationaal/regionaal niveau dient uit te klaren wat enerzijds de relatie is tussen sectoren en nationale autoriteiten en anderzijds wat de transversale verantwoordelijkheden zijn van verschillende autoriteiten (werk, onderwijs, vorming).

De respondenten wijzen op het grote belang van kwaliteitszorg en een correcte inschaling van de nationale kwalificatiekaders in het EQF. Er moet immers over worden gewaakt dat het meten van de leerresultaten op een betrouwbare wijze plaats vindt.

Aangezien het gaat om kwalificaties die worden verworven door middel van een evaluatieproces of het succesvol beëindigen van een cursus of studie, zijn twee voorwaarden bijzonder belangrijk, namelijk het bepalen van een standaard en een kwaliteitsborging van het beoordelingsproces.

Het EQF zal maar echt betekenis krijgen wanneer het wordt vertaald in de respectieve nationale kwalificatiestructuren en er op die basis effectief ook werk wordt gemaakt van internationale transfereerbaarheid. Men verwacht dan dat een EQF zowel de horizontale als de verticale mobiliteit van de lerende zal verbeteren.

Daarom is het wenselijk dat op Europees vlak een adequate strategie wordt ontwikkeld enerzijds om de landen en regio's te stimuleren tot en bij te staan in de ontwikkeling van nationale kwalificatiestructuren, anderzijds ook concrete stappen vooruit te zetten in de internationale transfereerbaarheid van eerder verworven competenties. Het uitgangspunt hiervoor is het concept van de leerresultaten introduceren als referentiepunt. Door opleidingen en kwalificaties te definiëren in functie van leerresultaten uitgedrukt in competenties, wordt het veel gemakkelijker om te zien wat iemand werkelijk kan en speelt het soort onderwijs dat een persoon genoten heeft een kleinere rol.

In functie van de verticale en horizontale mobiliteit van de lerende of werkzoekende is het belangrijk dat de sectorale sociale partners zich maximaal trachten aan te sluiten, enerzijds bij het nationale kwalificatiekader, anderzijds – voor wat betreft de Europese sectorale kwalificatiestructuren – rechtstreeks bij het Europese kwalificatiekader. Hierbij dient echter maximale afstemming verzekerd te worden zodat deze Europese sectorale kwalificaties voldoende vergeleken kunnen worden met de kwalificaties uit het nationale kwalificatiekader.

De vraag kan gesteld worden of er binnen de niveaus (niveau 1-2, in een latere fase misschien niveau 3 en 4) waarin de lerenden uit de kansengroepen zich bevinden, binnen het EQF sprake kan zijn van horizontale mobiliteit op de Europese arbeidsmarkt. Slechts voor een minderheid zal verticale en horizontale mobiliteit binnen Europa ter sprake komen. Voor allochtonen afkomstig uit landen binnen de EQF - zone, kan het gegeven dat er dergelijk referentiekader bestaat misschien wel een proces op gang brengen waarbij hun toegang en kansen op de lokale arbeidsmarkt verhoogd worden. Voorwaarde hierbij is dat zij in hun land van herkomst kwalificaties verkrijgen gebaseerd op een nationaal kwalificatiekader steunt op het EQF.

---

2. De referenties en descriptoren

Vraag 3: Omschrijft de referentiestructuur in 8 niveaus de complexiteit van levenslang leren in Europa op een voldoende concrete manier?

De meeste respondenten in Vlaanderen vinden de indeling in 8 niveaus een goede middenweg tussen een te algemene of een te specifieke indeling. De nationale en sectorale kwalificatiestructuren kunnen, indien nodig, een fijnmazigere indeling hanteren.

De grenzen tussen de niveaus, binnen het EQF gehanteerd, zijn vaak heel scherp gesteld. Het zal belangrijk zijn oog te hebben voor een flexibele invulling: de fasen in het leren zijn immers niet steeds zo duidelijk opeenvolgend. Doordat er momenteel nog maar weinig ervaring is met de koppeling van uitkomsten van het informeel/niet-formeel leren aan een kwalificatie, is het moeilijk om een uitspraak te doen of deze vormen in de referentiestructuur passen. Daarnaast moet ook duidelijk zijn dat niet elk niveau noodzakelijkerwijs verwijst naar een bestaande kwalificatie in elk land, onderwijs of professionele sector.

Een aantal respondenten uit de profit sector leggen de nadruk op een zeer concrete en gedetailleerde beschrijving van de niveaus. De huidige beschrijving is sterk op onderwijs en op algemene vaardigheden gericht en houdt te weinig rekening met (specifieke) beroepscompetenties.

De descriptorren in het huidige document zijn, voor wat betreft de hogere niveaus, te eenzijdig vanuit academische hoek opgesteld.

Die leggen momenteel te veel de nadruk op theoretische en academische opleidingen en competenties. In het bijzonder voor de hogere niveaus wordt heel sterk de link gemaakt met het hoger onderwijs. Daardoor lijkt het alsof andere competenties, in het bijzonder deze die via beroepsopleidingen of die informeel werden verworven (inz. op de werkplek) minder worden ingeschat. Dit dreigt het bijzonder moeilijk te maken om de kwalificaties voor gespecialiseerde beroepsbeoefenaars die een zeer hoog competentieniveau veronderstellen, maar verworven worden buiten het hoger onderwijs, op een hoog niveau in te schalen.

Er is nood aan een meer doorgedreven wetenschappelijk studie over de descriptorren waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende dimensies (arbeidsmarkt, onderwijs...). Daarbij moet zeker aandacht besteed worden aan de opname van sleutelcompetenties en metacompetenties.

Het gebruik van ‘niveaus’ en dus het opbouwen van niveau naar niveau geeft de indruk dat er een hiërarchie ontstaat tussen personen met hogere en lagere kwalificaties, wat risico’s van sociale uitsluiting inhoudt.

Heel wat respondenten vragen zich af of de term “niveau” in een context van een open onderwijs- en vormingsruimte wel zo geslaagd is.

Het model moet dynamisch zijn en open staan voor nieuwe ontwikkelingen en kwalificaties.

Vraag 4: Omschrijven de niveaudecriptorren in tabel 1 op een voldoende adequate manier de leerresultaten en de voortgang volgens niveaus?

De meeste respondenten wensen het belang van duidelijke definities te onderstrepen. De gehanteerde omschrijvingen zijn soms te abstract en te vaag (hoewel ze ook niet te gedetailleerd mogen zijn om Europees bruikbaar te blijven).

Conceptueel blijkt voornamelijk het begrip **competentie** erg onduidelijk. Er is niet echt sprake van een definitie, enkel van vier mogelijkheden. Op dit ogenblik worden in het

Bologna - proces verschillende definities gehanteerd voor competentie. Er moet een eenduidige definitie komen van ‘competenties’.

Vanuit de onderwijssector wordt gewezen op het reeds geleverde werk (nationaal en internationaal) rond de definiëring van competenties. Men stelt zich de vraag of men het geleverde werk opnieuw zal moeten doen.

Heel wat opmerkingen zijn uitgebracht bij de definiëring van de 8 referentieniveaus.

Lagere niveaus

In het consultatiedocument gaat de meeste aandacht naar de hogere niveaus. Om de leerresultaten van de kansengroepen vast te stellen moeten we terugvallen op lagere niveau's. Wie zich op niveau 2 of 1 bevindt kan terecht in ongeschoold werk. Hiermee dreigt het EQF deze personen in “hokjes” te plaatsen. De hogere niveaus zullen immers voor heel wat mensen niet bereikbaar zijn. Ongeacht het levenslang leren en het leveren van de nodige inspanningen is het een utopie te denken dat iedereen de hogere niveaus kan bereiken. Deze situatie kan leiden tot een stigmatisering, waardoor het kader demotiverend kan werken.

Niveau 1

Er is onduidelijkheid wat betreft het niveau 1: is dit een instapniveau (met een algemene ‘opstapkwalificatie’ zoals bvb. basiseducatie) of reeds een beperkte vorm van beroepskwalificatie?

Niveau 2

In niveau 2 van het EQF wordt een link gemaakt met de Europese werkzaamheden rond **sleutelcompetenties**. Dit is duidelijk iets anders dan “basisvaardigheden” die al op niveau 1 vermeld worden. In de woordenlijst, in bijlage bij het Commissiedocument, wordt dit onderscheid echter niet meer gemaakt. Inmiddels is een voorstel van Europese aanbeveling betreffende sleutelcompetenties door de Commissie vrijgegeven met in bijlage een set van sleutelcompetenties die op een vrij hoog niveau zijn geformuleerd. Als het de bedoeling is aan te geven welke competenties verworven moeten zijn op het einde van de verplichte onderwijs- of opleidingsperiode, dan moet worden vermeden ze op een dermate hoog niveau te formuleren dat ze onrealistisch worden voor belangrijke groepen lerenden in het leerplichtonderwijs. Zoals ze nu zijn geformuleerd zou een koppeling met EQF-niveau 3 logischer zijn.

Hogere niveaus
Niveaus 6 tot 8

Voor wat betreft de niveaus 6-8 wordt volgend spanningsveld vastgesteld. Enerzijds pleiten organisaties uit het hoger onderwijs ervoor om in het EQF de Dublin-descriptoren ongewijzigd over te nemen en hiermee tegemoet te komen aan de beslissingen van de Bologna follow-up genomen in Bergen (mei 2005). Anderzijds merken organisaties van werkgevers, werknemers en sectoren op dat de niveaus 6-8 teveel zijn gedefinieerd in functie van de bachelor-, master- en doctoraatsopleidingen waarbij te weinig rekening is gehouden met niet-theoretische en niet-academische elementen. Dit staat haaks op één van de uitgangspunten van het EQF, namelijk ook het informeel en non-formeel leren te willen valoriseren.

Gespecialiseerde beroepsbeoefenaars die via andere leerprocessen dan de formele Bachelor- en Masteropleiding een hoog competentieniveau verwerven, dreigen hierdoor van de hogere EQF - niveaus uitgesloten te worden.

Men moet vermijden dat professioneel gerichte opleidingen als hiërarchisch minderwaardig gezien worden. Dit zou immers een van de doelstellingen van het EQF, namelijk het toegang bieden tot hoger onderwijs voor mensen met een professionele achtergrond ondermijnen.

De niveaus 6-8 geven de indruk cumulatief te zijn (d.w.z. een hoger niveau kan maar aangevat worden na het behalen van een lagere kwalificatie) terwijl dit voor de andere niveaus van EQF niet zo is.

Deze problematiek straalt af op niveau 5. Dit niveau is in Bergen gedefinieerd als een 'short cycle' die een aanloop betekent naar het Bachelorniveau.

Problematiek van de inschaling

Heel wat respondenten stellen zich de vraag hoe men de competenties van een individu precies moet inschalen als bijvoorbeeld blijkt dat zijn "kennis" en "vaardigheden" te situeren zijn op een EQF - niveau X en zijn "beroepsgerichte competenties" zich situeren op een ander EQF - niveau Y. Het Commissiedocument vermeldt het principe van "de best mogelijke overeenstemming", maar het is niet duidelijk hoe dit principe in de praktijk moet worden toegepast.

In de geest van het EQF moet daarbij in elk geval worden vermeden dat bij de inschaling van kwalificaties die betrekking hebben op meerdere niveaus het niveau van de meer theoretische en academische competenties de doorslag gaat geven.

Accumulatie van credits

Het Commissiedocument is niet duidelijk m.b.t. de accumulatie van credits die behaald worden op een bepaald niveau. Er wordt niet ingegaan op het gegeven of deze al of niet meegenomen worden naar een volgend niveau. Hieruit rijst de logische vraag of de verschillende kwalificatieniveaus één voor één moeten doorlopen worden. De vraag hierbij is of een sprong van een kwalificatieniveau naar een niet-aangrenzend niveau mogelijk is?

De SERV pleit er voor om kennis, vaardigheden en ruimere competenties in hun geheel te behandelen en dus geen afzonderlijke niveautoewijzing per onderdeel te hanteren om de eenvoud en dus de verstaanbaarheid en bruikbaarheid van het Europese kwalificatiekader te verzekeren. Hiervoor is overleg tussen de betrokken actoren, zijnde de VLOR, het geheel van actoren van de volwasseneneducatie, de interprofessionele sociale partners (SERV) en sectorale sociale partners van uitermate groot belang. De niveaubepaling zal immers bij **consensus** tot stand moeten komen.

Verscheidene respondenten stellen vast dat de ethische dimensie pas zichtbaar gemaakt wordt vanaf niveau 4, terwijl de sociale en ethische dimensie essentiële onderdelen zijn van elke kwalificatie. Het woordje ‘creativiteit’ verschijnt voor het eerst bij de vaardigheden op niveau 5, terwijl men kan veronderstellen dat dit ook voorkomt op ‘lagere’ niveaus.

Organisaties die vertrouwd zijn met de cluster “kennis, vaardigheden en attitudes” stellen de vraag waarom de derde categorie ontbreekt. Om tegemoet te komen aan het gebrek aan ‘attitudinale’ of ‘culturele’ competenties wordt gepleit om deze als aparte dimensie van de aanvullende competenties op te nemen.

Nog andere merken op dat bij de communicatiecompetenties de componenten talen en meertaligheid ontbreken. Worden deze competenties ingeschaald in andere referentiekaders zoals het Europees Referentiekader voor vreemde talen?

Vraag 5: Welke moeten de inhoud en de rol zijn van de ‘ondersteunende en indicatieve informatie’ over onderwijs-, opleidings- en leerstructuren en -input (zie Tabel 2 van het Commissiedocument)?

Zoals tabel 2 nu uitgewerkt is, creëert het alleen maar verwarring. In tegenspraak met de grondgedachte van EQF bevat het verwijzingen naar formele opleidingstrajecten. Als er nood is aan een bijkomende ‘leeswijzer’, dan pleiten de meeste respondenten ervoor dit op nationaal niveau uit te werken.

De VLOR vindt dat verwijzingen naar mogelijke individuele leerwegen niet kunnen in een kwalificatiestructuur, en zeker niet in een Europees kwalificatiekader omdat dit de eigenheid is van de opleidingsinvulling in de verschillende lidstaten.

De meningen over het nut van deze tabel zijn sterk verdeeld.

De advies- en overlegorganen zien deze tabel liever uit het document verdwijnen.

De sectoren (profit en non profit) en opleidingsverstreckers vinden tabel 2 wel handig om de complexiteit van de competenties te verduidelijken en de competenties beter te kunnen vergelijken en beschouwen tabel 2 als indicatief.

De omschrijving van de niveaus mbt kennis, vaardigheden en competenties binnen het EQF zetten de complexiteit in de verf. De ondersteunende en indicatieve informatie uit tabel 2 is op dit ogenblik onontbeerlijk opdat alle nationale overheden bij het opstellen van het nationale kader, door middel van een gemeenschappelijk platform tot een gelijkwaardige invulling zouden komen.

Vraag 6: Hoe kunnen uw nationale en sectorale kwalificaties worden afgestemd op de voorgestelde EQF-niveaus en -descriptoren van leerresultaten?

De meeste respondenten vinden dat de sectorale kwalificaties het best worden gelinkt – en dit is iets anders dan afgestemd – aan de nationale kwalificatiestructuur en niet rechtstreeks aan het EQF.

Kwalificaties moeten herschreven worden volgens leerresultaten. Voor sommige sectoren zal dat makkelijker zijn dan voor andere. Het herwerken van curricula volgens leerresultaten dient te gebeuren met de actieve betrokkenheid van alle actoren.

Ook hier komt de problematiek aan de orde van het gebruik van de Dublin - descriptoren. Op basis van de afspraken die Vlaanderen heeft gemaakt binnen de Bologna - groep en op basis van het Vlaamse Structuurdecreet zijn de instellingen hoger onderwijs bereid de leerresultaten op de Dublin - descriptoren af te stemmen. Nu worden ze echter geconfronteerd met gewijzigde Dublin - descriptoren in het EQF en vragen ze zich af wat hen nu te doen staat. Aangezien de Dublin - descriptoren van belang zijn in het kader van de accreditatie, is overleg (en eventueel afstemming) met andere landen hierover nodig.

Het inschalen van bestaande kwalificaties in één van de niveaus moet worden uitgevoerd en gecontroleerd door een autonome instantie, aan de hand van een vastgestelde procedure en criteria.

Voor de instellingen van het hoger onderwijs in Vlaanderen is het Bologna - proces dan weer de motor voor de verdere ontwikkelingen rond een EQF.

Vanuit enkele sectoren (profit) wordt algemeen verwacht dat het mogelijk is om de meeste categorieën van kwalificaties te vatten. Om dit te bereiken moeten volgens hen persoonsgebonden indicatoren in de kwalificatiemethoden vermeden worden en moet het vooral gericht worden op professionele of beroepsprofielen. Hiervoor moeten de sectoren zeer gedetailleerde beroepsprofielen opstellen, die bestendig bijgestuurd kunnen worden in functie van de praktijk op de werkvloer.

Indien een nationaal kader ook voor de kansengroepen een effect wil resulteren, zal er ruime aandacht moeten zijn voor de uitwerking van de niveaus 1 tot en met 4.

---

3. Nationale Kwalificatiestructuren

Vraag 7: Hoe kan een Nationale Kwalificatiestructuur voor levenslang leren volgens de principes van het EQF in uw land worden ontwikkeld?

Een belangrijke voorwaarde is dat alle betrokkenen bereid zijn om mee te denken in termen van competenties als leerresultaten ongeacht het leertraject.

Het is van groot belang dat er een overkoepelende kwalificatiekader wordt uitgewerkt voor alle onderwijssectoren en niet voor elke sector afzonderlijk. Hierdoor zou men immers het toegangsverbredend aspect van een kwalificatiestructuur uit het oog verliezen. Het opstellen

van een nationaal kwalificatiekader, gebaseerd op leerresultaten moet dus gebaseerd zijn op een breed debat en consultatie met alle betrokken actoren. Enkel wanneer de basis het opzet en de werkwijze ondersteunt, kan een kwalificatiestructuur haar functie ten volle benutten.

Ook de beroepssectoren moeten dus in het EQF worden betrokken. Dit betekent evenwel dat ook deze sectoren hun leerresultaten dienen te expliciteren én dat zij allen een correcte kwaliteitszorg moeten uitbouwen en hanteren.

Op basis van de antwoorden blijkt dat advies- en overlegorganen geen duidelijkheid hebben over het beleidsniveau waarop een kwalificatiestructuur in eerste instantie zal worden ontwikkeld. Zal een EQF de basis vormen voor een nationale of Vlaamse kwalificatiestructuur of moeten eerst nationale kaders worden opgezet en zullen deze worden ingepast in een EQF?

Specifiek voor België (met zijn drie Gemeenschappen en drie Gewesten) zien de meeste Vlaamse respondenten het zo dat eerst ieder Gemeenschap/Gewest een nationale kwalificatiestructuur uitwerkt rekening houdend met de principes van het EQF en pas in een latere fase eventueel tot een overkoepelend Belgisch raamwerk te komen. Het is logisch dat de dynamiek uitgaat van de respectieve bevoegde Gemeenschappen/Gewesten. Vertrekkend vanuit EQF kan dan, in de mate van het mogelijke, tot een wederzijdse afstemming worden gekomen.

Op het ogenblik dat een EQF wordt goedgekeurd, dient dit met het oog op het welslagen ervan strikt te worden gevolgd bij de uitwerking van de nationale kaders. Zoniet dreigen de verschillende nationale kaders elk hun eigen leven te leiden zonder enig referentiepunt en is de oefening van een EQF weinig zinvol.

Het EQF kan gebruikt worden als inspirerend en theoretisch kader voor de ontwikkeling van een praktisch en werkbaar kwalificatiekader in Vlaanderen.

Vraag 8: Hoe en binnen welke termijn kunnen uw nationale kwalificatiestructuren worden ontwikkeld naar een benadering die op leerresultaten (competenties) is gebaseerd?

De overlegorganen (zoals de Vlaamse onderwijsraad en de Sociaal-Economische Raad) wijzen erop dat de invoering van een nationale kwalificatiestructuur deel uitmaakt van een vernieuwingsproces. In het kader van het mede-eigenaarschap is het daarom belangrijk dat de onderwijs- en opleidingsverstrekkers betrokken worden bij de implementatie en dit in overleg met de sociale partners. Ze wijzen erop dat hiervoor de nodige tijd moet uitgetrokken worden en niet overhaast te werk mag gegaan worden.

Tijdspectief

De sectoren (profit en non-profit) zien, vanuit een dringende noodzaak, de termijn om EQF te realiseren gemiddeld korter dan de advies- en overlegorganen. Vanuit de onderwijssector wordt meestal gerefereerd naar de Bologna follow-up in Londen 2007' als streefdatum voor minstens een eerste aanzet tot kwalificatiestructuur.

Werkwijze

1. In overleg met alle betrokkenen moet een inventaris van de (soorten van) kwalificaties worden opgesteld om ervoor te zorgen dat een Vlaamse kwalificatiestructuur de brede waaier aan bestaande kwalificaties in Vlaanderen kan vatten.
2. De overheid moet instaan voor een duidelijk begrippenkader, het aanduiden van ambitieniveau en richting, alsook voor instrumenten (formats, modellen, voorbeelden, e.d.) om bestaande kwalificaties te koppelen aan niveaus van een nationale kwalificatiestructuur.

---

4. Sectorale kwalificaties (zie o.a. punt 8.3 van het Commissiedocument)

Vraag 9: In welke mate kan het EQF een katalysator worden voor ontwikkelingen op sectoraal niveau?

Alle respondenten uit de sectoren zijn ervan overtuigd dat het EQF als katalysator kan dienen voor ontwikkelingen op sectoraal niveau.

In eerste instantie leidt het EQF in de beroepssectoren tot noodzakelijke denkoefeningen over kwalificaties en competenties en tot het onderling afstemmen van alle evaluatie- en kwalificatiesystemen

Door meer de nadruk te leggen op een gelijkaardige trajectontwikkeling ongeacht het niveau van de opleiding kan een gunstigere leerhouding gestimuleerd worden. Door een wijziging van de leerhouding en de leermentaliteit (vermijden van schoolmoeheid, ...) kunnen ook andere onderwijspistes in de sectorale opleidingen meer ingang vinden.

Vraag 10. Hoe kan het EQF worden gebruikt om een systematischere ontwikkeling van kennis, vaardigheden en competenties op sectoraal niveau na te streven?

Er is een ruime consensus over het feit dat er links moeten worden voorzien tussen sectorale kwalificaties en het generisch EQF.

Toch is het niet geheel duidelijk **hoe** dit precies moet gebeuren. Idealiter zou dit binnen de context van een nationale kwalificatiestructuur kunnen plaatsvinden maar de facto lopen de beroepssectoren voorop. Voor heel wat beroepen, bijv. ingenieur, bestaan al internationale afspraken over kwalificaties. Het verdient toch aanbeveling om zeker in zover deze kwalificaties gerelateerd zijn aan formele opleidingen de consistentie met EQF na te streven. Bij de uitwerking van een nationale kwalificatiestructuur beklemtonen de deelnemers dat die moet gedragen worden door alle sectoren (ook de non-profit en socio - culturele) en het dus primordiaal is dat alle sectoren erbij betrokken worden.

Vraag 11: Hoe kunnen de hoofdrolspelers op sectoraal niveau bij de ondersteuning van de concrete implementatie van een EQF worden betrokken?

De sectoren (profit) laten bij deze vragen duidelijk weten dat ze meer willen betrokken worden bij het overleg en liefst van in het begin.

Om tot een concrete implementatie te komen moeten de sectoren in eerste instantie beroepsprofielen opstellen met sectorgebonden competenties en evaluatiesystemen.

Om de hoofdrolspelers op sectoraal niveau bij de ondersteuning van de concrete implementatie van een Vlaams kwalificatiekader te betrekken, kan volgens de sociale partners best beroep gedaan worden op de Sociaal - Economische Raad van Vlaanderen (SERV) als draaischijf voor het overleg met de sectoren.

Vraag 12: Hoe kan de koppeling tussen sectorale ontwikkeling en nationale kwalificaties worden verbeterd?

Bij voorkeur via de Vlaamse (nationale) kwalificatiestructuur.

Voor de advies- en overlegorganen VLIR en VLOR moet verregaande controle gebeuren op de kwalificaties die door commerciële vormings- en opleidingsverstrekkers worden afgeleverd, vooraleer ze in het EQF kunnen worden opgenomen. Dergelijke opleidingen en vormingen moeten bovendien aan dezelfde kwaliteitsnormen voldoen als voor het regulier onderwijs. Daarvoor dient rechtstreeks overleg plaats te vinden tussen het onderwijsveld en de sociale partners om sectorale kwalificaties te koppelen aan nationale en Vlaamse kwalificatiestructuren. Maar ondanks een consultatie en overleg tussen alle betrokken actoren blijft de overheid de finale verantwoordelijkheid dragen voor de koppeling met sectorale ontwikkelingen omdat een overkoepelende kwalificatiestructuur een publieke verantwoordelijkheid is.

De sectoren (Profit) pleiten eveneens voor een verregaande afstemming tussen onderwijs, opleidingsverstrekkers en bedrijven.

De sectoren pleiten ook meer dan de advies- en overlegorganen voor eenduidigheid binnen het EQF, niet alleen op het niveau van de sectoren, maar tevens tussen de lidstaten.

---

5. Wederzijds vertrouwen (zie o.a. punt 6 van het Commissiedocument)

Vraag 13: Hoe kan het EQF bijdragen tot het uitbouwen van wederzijds vertrouwen (bijv. gebaseerd op gemeenschappelijke principes voor kwaliteitsborging) tussen hoofdrolspelers die betrokken zijn bij levenslang leren – zowel op Europees, nationaal, sectoraal als lokaal niveau?

Wederzijds vertrouwen tussen de verschillende landen en instellingen én tussen de betrokken hoofdrolspelers is van essentieel belang om het EQF te doen slagen. Controle en kwaliteitsborging op elk niveau zijn daarbij onontbeerlijk.

Om dat vertrouwen te stimuleren moet volgens de Vlaamse respondenten:

- een breed debat worden gevoerd waardoor iedereen op dezelfde lijn zit
- de toekenning van de kwalificaties aan het juiste niveau op een eerlijke procedure berusten
- een strenge controle ervoor zorgen dat iedere lidstaat en elke hoofdrolspeler correct omgaat met de procedure
- controles nagaan of de nationale kwalificatiestructuren degelijk aan het Europees kwalificatiekader worden gekoppeld, zodat er geen twijfels bestaan tussen de lidstaten
- transparantie inzake kwalificaties in de verschillende lidstaten en in de verschillende sectoren worden uitgebouwd
- de controles en de kwaliteitsborg eenvormig en eenduidig zijn

Het EQF zal zelf bijdragen tot een grotere transparantie en dus indirect tot een wederzijds vertrouwen. Het EQF zal echter op zich niet voor voldoende wederzijds vertrouwen zorgen, hiervoor zijn bijkomende instrumenten en afspraken nodig zoals bijvoorbeeld erkenning van elkaars accreditatiesystemen. Een aantal respondenten vermelden als bijkomende voorwaarden het uitwisselen van ervaring en informatie, het gebruik van een gemeenschappelijke terminologie en een vorm van internationale controle bij het koppelen van de nationale kwalificatiestructuren aan het Europees kwalificatiekader.

Het EQF kan de aanzet zijn om op Vlaams vlak te komen tot een globaal kader van kwaliteitsborging.

Vraag 14: Hoe kan het EQF een referentie worden om de kwaliteit van levenslang leren op alle niveaus te verbeteren?

De principes van kwaliteitszorg zoals opgenomen in het Commissiedocument (zie punt 6.1) worden door de meeste respondenten goed bevonden.

Een aantal respondenten menen dat een afstemming van de indicatoren voor kwaliteitszorg in de verschillende systemen noodzakelijk is, zonder daarbij een bepaald model naar voor te schuiven.

EQF kan een referentie worden om de kwaliteit van levenslang leren te verbeteren indien bijkomende, ondersteunende instrumenten worden ontwikkeld die de transparantie en de geloofwaardigheid van de verschillende systemen kan verhogen. EQF kan pas ten volle functioneren als het samenhangt met een degelijk kwaliteitszorgsysteem dat gebaseerd is op kwaliteitsstandaarden. Hierbij is een gelijkgerichte benadering nodig tussen ISCED, de Richtlijn en EQF. Zoniet, kan een lidstaat protectionistische maatregelen verantwoorden vanuit andere instrumenten.

Als het EQF op eenduidige wijze in alle lidstaten wordt ingeburgerd, pas dan kan het ook kwaliteitsvol zijn. Om de kwaliteit te waarborgen zal ook een permanente opvolging en sturing noodzakelijk zijn. Het oprichten van een werkgroep/commissie of een regelmatige verplichte audit (cfr. EFQM, European Foundation Quality Management) die de afstemming van de nationale kaders op het EQF beoordeelt en opvolgt, kan wellicht een meerwaarde bieden en de kwaliteit verhogen.

Alleszins moeten er voldoende waarborgen ingebouwd worden om te vermijden dat elke lidstaat aan een upgrading gaat doen van zijn eigen kwalificatiesysteem bij de koppeling aan het Europees Kwalificatiekader. De koppeling van een nationale kwalificatiestructuur aan EQF gebeurt bijgevolg best niet alleen door de individuele lidstaten maar wordt best begeleid en ondersteund door Europese experts die enkel erop toezien dat de link van een nationale kwalificatie met het Europees Kwalificatiekader correct wordt uitgevoerd. Hierbij dient de aandacht enkel uit te gaan naar de link met EQF en de kwaliteitsborging die hieraan gekoppeld wordt. Blijft natuurlijk de vraag wat het profiel van deze experts dient te zijn en op basis van welke criteria de koppeling kan bewaakt worden.

Een Europees kwalificatiekader kan enkel werken indien de kwaliteit van alle onderwijskwalificaties gegarandeerd is. Extra inspanningen dienen daarom gemaakt te worden om te komen tot Europese standaarden.

De principes van kwaliteitszorg die in het consultatiedocument zijn opgesomd, werden uitgewerkt in de richting van (erkende) onderwijs- en opleidingsvoorzieningen; tegelijk moet echter worden nagegaan op welke wijze ook de kwaliteit van leerprocessen die zich afspelen buiten onderwijs- en opleidingsvoorzieningen en die ook tot een kwalificatie leiden, kan worden gewaarborgd en verbeterd.

De principes van kwaliteitszorg hebben in het huidige document voornamelijk betrekking op formele leersituaties. Voor het niet-formeel leren zullen andere standaarden van kwaliteitsborging uitgewerkt moeten worden.